

Osmaniye Arkeolojik Kültür Varlıkları Envanter Çalışması 2006

Fusun TÜLEK*

ANAHTAR SÖZCÜKLER / KEYWORDS

Höyük, kale, kale-saray, gözetleme kulesi, mağara, nekropol, mezarlık, kaya mezarı, antik yol, zemin mozaïği, su sistemi, işlik, obsidiyen

Mound, castle, castle-palace, watch-tower, necropolis, cemetery, rock-carved tomb, ancient road, floor mosaic, water-system, olive pres, obsidian

ÖZET/ SUMMARY

Osmaniye il sınırları içindeki arkeolojik kültür varlıklarının envanterlenmesini amaçlayan "Osmaniye İli Arkeolojik Kültür Varlıkları Envanteri" başlıklı projenin (proje no: A9) arazi çalışması 2006 yılı yazında ilin ovalık kısmının (Çukurova) taranması ile başlamıştır. Çukurova'nın kuzeydoğusuna rastlayan bu alanda arkeolojik varlık olarak çoğunlukla höyük bulunduğu görülmüş ve bunların büyük kısmı belgelenmiştir. Höyüklerde de çoğunlukla Neolitik, Kalkolitik ve İlk Tunç çağlarından Hellenistik ve Roma devirlerine, Ortaçağ'a, İslamiyetin ilk dönemlerine ve Bizans devrine ait çanak çömlek parçaları bulunarak belgelenmiştir. Ovanın, Merkez ilçe sınırları içinde kalan kısmında bulunan Örenşehir mevkiinde jeofizik yöntem kullanılarak yapılan tarama çalışmasında elde edilen bulgular, burada Erken Ortaçağ'a ait bir kale-saray yapısının varlığını gösterir niteliktedir.

In the 2006 the Archaeological Inventory in the Province of Osmaniye Project (project no A9) consisting of an inventory survey of archaeological monuments in the province of Osmaniye was carried on mainly in the northeastern part of the Çukurova plain. The survey identified mounds yielding finds dating from the Neolithic and Early Bronze Age up to Medieval Islamic and Byzantine periods. Finds from the survey based on geophysical evidence at Örenşehir, situated in the central district of Osmaniye, pointed to the 2006 survey recorded numerous necropoleis, as well as castles, watch-towers and a palace-castle of Medieval ages.

* Yrd. Doç. Dr. Fusun TÜLEK (Proje Yürütücüsü) / Kocaeli Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü, Umuttepe Merkez Yerleşkesi, İzmit- 41300 KOCAELİ

GİRİŞ

Osmaniye il sınırları içinde, yüzeyde saptanabilen arkeolojik varlıkların belgelenmesi, önceki araştırmalarda elde edilmiş bilgilerin güncellenmesi ve birer taşınmaz kültür varlığı olarak TÜBA-TÜKSEK Türkiye Kültür Envanteri Projesi kapsamında hazırlanan merkezi veritabanına kaydedilmesi amacıyla 2005 yılında başlatılan proje¹, Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün araştırma izni, Osmaniye Valiliğinin mali ve TÜBA'nın bilimsel desteği ile 2006 yılında da devam etmiştir.

15 Haziran - 25 Temmuz 2006 tarihleri arasında Yrd. Doç. Dr. Fusun Tülek başkanlığında Kültür ve Turizm Bakanlığı temsilcisi arkeolog Yeşim Ozan, arkeologlar Ümit Çayır Büyükelsoy, Kadir Büyükelsoy, Fatma Doğan, mimarlık öğrencisi Ferhan Yalçın ve tarihçi Çağdaş Duran'dan oluşan bir ekiple 40 gün süreyle çalışılmıştır. Ayrıca, 1-8 Temmuz tarihleri arasında Süleyman Demirel Üniversitesinden Yrd. Doç. Dr. Veli Kara başkanlığında, öğretim görevlisi Cemile Öztürk ve jeofizik mühendisliği öğrencilerinden oluşan 5 kişilik ekip Örenşehir mevkiinde elektrik öz-direnç yöntemiyle zemin taraması yapmışlardır.

Çalışma sırasında, Osmaniye Valiliğinin projeye sağladığı bilgisayar ve GPS aleti gibi teknik donanım kullanılmıştır. Çalışmada kullanılan bu malzemeler Kadırlı Kaymakamlığınca araştırmaya tahsis edilen Osmaniye Kültür Envanteri Malzeme Deposuna kaldırılmıştır. Araştırmaya idari, maddi-manevi ve bilimsel destek veren tüm kişi, kurum ve kuruluşlara içtenlikle teşekkür ederiz.

ÇALIŞMANIN YÖNTEMİ, KAPSAMI VE SAPTAMALAR

YÖNTEM

Osmaniye ilinde 2005 yılında başladığımız (bkz. s. 47) arkeolojik kültür varlıkları envanter çalışmasının ikinci yılında (2006), yaşadığımız ulaşım sıkıntısı nedeniyle, yöntem değişikliğine gidilmiş; çalışma, her bir ilçenin idari sınırları esas alınarak bu sınırlar içindeki tüm arkeolojik varlıkların taranması yerine, olanaklarımız doğrultusunda Merkez ilçenin kuzeyinde kalan, daha çok Sumbas ve Kadırlı ilçelerini kapsayan ovalık alanda sürdürülmüştür. Çukurova'nın bu bölümünde arkeolojik varlık olarak neredeyse yalnızca höyüklerin bulunması, çalışmanın büyük kısmını bir höyük külliyesi çalışmasına dönüştürmüştür. Çalışmanın son 10 günlük kısmı Merkez ilçe ile Kadırlı ve Hasanbeyli ilçelerinde bulunan kale, burç, mozaikli alan gibi taşınmaz kültür varlıklarının bilgi ve belge güncellenmesi ile devam etmiştir.

2006 yılı envanter çalışmamızın büyük bölümünü gerçekleştirdiğimiz ovada sulu tarım yapıldığından arazi, gerek Aslantaş ve Berke barajlarından sağla-

nan suyun akıtıldığı sulama kanalları, gerek vaktiyle bataklık olan kısımların kurutulması için açılmış su kanalları ile adeta altüst edilmişti. Bu kanallar ağı ile tam bir labirente dönüşmüş olan ve yoğun makineli tarım yapılan ovada, höyük şeklindeki yerleşimler, çoğunlukla tesviye edilerek neredeyse yok edildiklerinden veya kanallar labirentinde görünmez durumda bulduklarından ancak 1/25000 ölçekli haritalar, coğrafi bilgi sistemleri, muhtarlar ve DSİ mühendisleri yardımı ile bulunabilmişlerdir. Ayrıca, bölge höyüklerine ilişkin olarak daha önce yapılan yayınların taranması da çalışmaya yardımcı olmuştur.

Höyüklerin koordinatlarının belirlenmesi, yükseklik eğrilerinin çıkarılması çalışmaları yanı sıra sistematik olarak çanak-çömlek kırıkları toplanmış; temizlenen ve numaralandırılan bu parçaların listeleri çıkarılarak bir kısmının çizimi yapılmış ve bilimsel çalışmalarının, dönemin çanak çömlekleri konusunda uzmanlaşan ekip üyelerince yapılmasına karar verilmiştir. Aynı çalışma döneminde Kinet Höyükte arkeolojik kazı yapmakta olan ekiple, bölge seramiklerine ilişkin bilgi paylaşımı amacıyla Hatay'ın Dörtöyöl ilçesine bilimsel bir gezi gerçekleştirilmiştir.

AYRINTILI ANLATIM

Höyükler

Güneyde Merkez ilçeden başlayıp kuzeye Kadırlı ve Sumbas ilçelerine yayılan, batıda Adana'nın Ceyhan ilçesi, doğuda Amanos Dağlarının etekleri ile sınırlanan Çukurova'nın kuzeydoğusunda kalan arazinin büyük kısmı taranmış; konisini veya yükseltisini koruyan 22 höyük belgelenmiştir.

Osmaniye'de belgelediğimiz höyüklerinin altısı M. V. Seton-Williams tarafından 1951 yılında bölgede yapılan arkeolojik yüzey araştırması² sırasında tespit edilen (Seton-Williams 1954: 121) Tepesidelik, Şemsi, Çatal, Kızıl, Mustafalı ve Yolaşan höyükleridir (Seton-Williams 1954: 152 vd). Topraktepe ve Taşlı 2 höyükleri Seton-Williams yayınında ziyaret edilememiş höyükler olarak listelenmektedir. Günümüzde Sumbas ilçesine bağlı Karaömerli köyünde bulunan Mustafalı Höyüğünü ise Prof. Dr. Halet Çambel 1946 yılında ziyaret etmiştir (Bossert *et al.* 1946: 9). Bu yıl envanterini yaptığımız 22 höyükten, özellikle Karaömerli köyünün birkaç kilometre güneyinde kalan ve bugün Kadırlı ilçesi arazisinde bulunanların önceden tespitine kaynaklarda rastlanmamaktadır.

Akçasaz Höyük: Kadırlı ilçesinin Kerimli köyü Yeşilyurt mevkiinde, 34 m rakımda bulunan Akçasaz Höyüğün (env. no: N35.A9.5/ lev. 1: res. 2) üzeri tarım alanı yapılmak üzere tesviye edildiğinden günümüzde son derece yayvan formdadır. Yoğun tarım faaliyeti nedeni ile çoğu Roma devrine ait az sayıda pişmiş toprak kap kırığı ile mavi camdan bilezik parçası

bulunmuştur.

Aygir Höyük: Kadirli ilçesi Azaplı köyünün 700 m kuzeybatısında konumlu Aygir Höyük (env. no: N36.A9.49/ lev. 1: res. 4) büyük ölçüde tesviye edilmiş durumdadır ve üzerinde tarım yapılmaktadır. Höyükte, Tunç Çağına tarihlenen çanak çömlek parçalarının yanı sıra çok sayıda sırlı boyalı çanak çömlek kırıkları bulunmuştur.

Azaplı Höyük: Kadirli ilçesi Azaplı köyünün 500 m güneyinde, 54 m rakımda, kurutma kanalının batısında konumlu Azaplı Höyük (env. no: N36.A9.48/ lev. 1: res. 5), üstünde yoğun tarım yapılmakta olan yayvan formu bir höyüktür.

Çatal Höyük: Kadirli ilçesinin Karabacak köyünde, Osmaniye-Kadirli karayolunun batısında, 45 m rakımda konumlu Çatal Höyük (env. no: N36.A9.39/ lev. 5: şek 4-5.), konik formunu korumaktadır. Üzerinde tarım yapılan ve anız yakılan höyüğün tepesinde kaçak kazı çukuru bulunmaktadır. Höyükte, Son Tunç Çağına, MÖ 2. binyıla, Hellenistik ve Roma devirlerine ait pişmiş toprak kap kırıkları bulunmuştur.

Çıyanlı Höyük: Kadirli ilçesi Aşağıçayanlı köyü Kaşıkulak mevkiinde, 26 m rakımda bulunan Çıyanlı Höyük (env. no: N35.A9.13/ lev. 1: res. 1) iyice tesviye edilmiş durumdadır. Bulunan az sayıdaki çanak çömlek parçası arasında Tunç Çağına tarihlenen örnekler vardır.

Devletsiz Höyük: Kadirli ilçesi Aşağıçayanlı köyü güneybatısında, "Binbaşının Çiftliği"ne ait arazi içinde, 30 m rakımda bulunan Devletsiz Höyük (env. no: N35.A9.12/ lev. 1: res. 6), üzerinde tarım yapılan son derece yayvan formu bir höyüktür. Araştırmamız sırasında 7-8 adet obsidiyen aletin yanı sıra bir kısmı Tunç Çağına ve çoğu Neolitik Çağa ait olmak üzere çanak çömlek kırıkları bulunmuştur. Osmaniye'deki höyükler arasında obsidiyen buluntu veren nadir yerleşimlerden biri olmasının yanı sıra obsidiyen aletlerin ve Neolitik çanak çömlek parçalarının en fazla bulunduğu höyüktür.

Hindaplı Höyük: Sumbas ilçesi Reşadiye köyünde, 66 m rakımda konumlu Hindaplı Höyük (env. no: N36.A9.45/ lev. 1: res. 7), üzerinde tarım yapılan son derece yayvan formu bir höyüktür. Höyükte envanter çalışmamız sırasında, Son Kalkolitik ve İlk Tunç çağlarına, MÖ 2. binyıl ve Demir Çağına ait çanak çömlek parçalarının yanı sıra çok sayıda yeşil sırlı seramik kırığı bulunmuştur.

Hünnaplı Höyük: Kadirli ilçesi Hacıhaliloğlu köyü ile Kerimli köyü arasında bulunan su kanalının güneyinde Hünnaplı Höyük mevkiinde, 57 m rakımda bulunan Hünnaplı Höyük (env. no: N35.A9.8/ lev. 2: res. 9) konik formunu korumaktadır. Kuzeyi makilik olan höyükte tarım yapılmaktadır.

Karahöyük: Kadirli ilçesinin Kerimli köyün kuzeyinde, su sifonu ile sulama kanalı arasındaki 45 m rakımlı arazide konumlu Karahöyük'te (env. no:

N35.A9.1/ lev. 2: res. 13) tarım yapılmaktadır. Araştırmamız sırasında höyükte, İlk Tunç Çağına, MÖ 2. binyıla, Hellenistik, Roma ve Bizans devirlerine ait pişmiş toprak kap kırıkları bulunmuştur.

Kızılhöyük: Kadirli ilçesi Kerimli köyü güneyindeki Kızılhöyük mevkiinde, 37 m rakımda konumlu Kızılhöyük'ün (env. no: N35.A9.2/ lev. 3: res. 16) batı kısmından kuzey-güney doğrultusunda toprak bir köy yolu geçmektedir (Seton-Williams 1954: 161). Höyükte Kalkolitik ve İlk Tunç çağlarına, MÖ 2. binyıla, Demir Çağına, Hellenistik ve Roma devirlerine ait kap parçaları bulunmuştur.

Kızılömerli Höyüğü: Sumbas ilçesinin Kızılömerli köyü merkezinde, 69 m rakımda bulunan Kızılömerli Höyüğünün (env. no: N36.A9.46/ lev. 2: res. 15) eski ismi "Frengili Höyük"tür. Höyük üzerinde halen kullanılan ve içinde eski Türk mezarları da bulunan bir mezarlık vardır. Höyükten, araştırmamız sırasında İlk Tunç ve Demir çağlarına ait çanak çömlek parçaları toplanmıştır.

Mustafalı Höyüğü: Sumbas ilçesi Küçükçınar köyünde, 78 m rakımda konumlu olan Mustafalı Höyüğü (env. no: N35.A9.10/ lev. 3: res. 19) konik formunu korumaktadır (Seton-Williams 1954: 165). Eteklerinde tarım yapılmakta olan höyükten Son Kalkolitik, İlk Tunç, Orta Tunç çağları, Demir Çağı ve Roma devri gibi çeşitli dönemlere ait çok sayıda ve nitelikli pişmiş toprak kap kırıkları bulunmuştur.

Nal Höyük: Kadirli ilçesi Kerimli köyü güneyinde, Afşar Çiftliği karşısında Nalhöyük mevkiinde, 36 m rakımda bulunan Nal Höyük (env. no: N35.A9.4/ lev. 3: res. 18) büyük oranda tesviye görmüştür. Höyükte Neolitik, Son Kalkolitik ve Tunç çağlarına ait çanak çömlek parçaları bulunmuştur.

Narlı Höyük: Sumbas ilçesi Kızılömerli köyünün 1 km batısında, 54 m rakımda bulunan Narlı Höyük (env. no: N35.A9.9/ lev. 3: res. 20) yayvan formdadır ve çok fazla tesviye görmüştür. Höyükte bulunan taş aletlerin ve çanak çömlek parçalarının en eski örnekleri Kalkolitik Çağa aittir, höyükte ayrıca Tunç Çağına, Demir Çağına, Hellenistik ve Roma devirlerine ait pişmiş toprak kap parçaları da görülmektedir.

Taşçıkan Höyük: Kadirli ilçesi Azaplı köyü arazisinde yer alan Taşçıkan Höyük (env. no: N36.A9.47/ lev. 4: res. 23) köyün 800 m kuzeydoğusunda, sulama kanalının doğu tarafındadır. Araştırmamız sırasında höyükten, çakmaktaşı dilgi, İlk Tunç Çağına ve MÖ 2. binyıla, Hellenistik ve Roma devirlerine ait pişmiş toprak kap parçaları, daha sonraki devirlere ait yeşil sırlı seramik örnekleri ile beraber daha yakın dönem yerleşimine işaret olabilecek lüle/pipo parçası da bulunmuştur.

Taşlı Höyük 1: Kadirli ilçesi Yukarıbozkuyu köyü arazisinde, 70 m rakımda bulunan Taşlı Höyük 1 (env. no: N36.A9.44/ lev. 2: şek. 1, lev. 4: res. 24, lev. 5: şek. 2-3), üzerinde tarım yapılmasına karşın formunu ko-

rumuştur. Höyük üzerinden Son Kalkolitik Çağa ve Tunç Çağına ait çanak çömlek parçaları ile birlikte ağırşaklar ve çok sayıda sırlı seramik parçası bulunmuştur.

Taşlı Höyük 2: Sumbas ilçesi Karaömerli köyünün 3 km batısında, Gözbaşı Deresi ile sulama kanalı arasında, 97 m rakımda konumlu Taşlı Höyük 2 (env. no: N35.A9.11/ lev. 4: res. 25) konik formunu korumaktadır. Orta ve Son Tunç çağları, MÖ 2. binyıl, Demir Çağı çanak çömlek parçalarının yanı sıra höyükte Hellenistik ve Roma devirlerine ait bol miktarda kap parçası (lev. 4: res. 26), yok denecek kadar az sayıda da yeşil sırlı seramik bulunmuştur.

Taşlı Höyük 3: Kadirli ilçesi Tozlu köyünün kuzeyinde bulduğumuz ve yöre halkı tarafından "Taşlı Höyük" adıyla bilinen höyüğün (env. no: N35.A9.14/ lev. 4: res. 27) daha önce tescillenmiş İspir Höyük olması muhtemeldir³. Sumbas ve Savrun çayı kanallarının arasında yer alan höyükte tarım faaliyeti yapılmış, verimsiz ve kurumuş ekin tarlada bırakılmıştır. Buluntu taraması yapılamamıştır.

Tepesidelik Höyük: Kadirli ilçesinin Kerimli köyü batısındaki Tepesidelik mevkiinde 29 m rakımda, köye kuş uçuşu 1 km uzaklıkta bulunan Tepesidelik Höyüğü (env. no: N35.A9.7/ lev. 4: res. 28) batı yarısı tümenden tesviye edilmiştir. Höyükte Kalkolitik Çağ ile İlk ve Son Tunç çağlarına ait çanak çömlek parçaları bulunmuştur.

Tevekli Höyük: Kadirli ilçesi Kerimli köyü Teveklühöyük mevkiinde bulunan Tevekli Höyüğü (env. no: N35.A9.6) batı kısmı sulama kanalı açılırken yok olmuştur, tepesinden yol geçmekte, doğu kısmı ise düzlenmiş ve tarım yapılmaktadır. Höyük üzerinde profilli büyük mimari parçalar bulunmaktadır. "Tevekli Zincarı" adıyla da bilinen höyüğün doğu uzantısından, araştırmamız sırasında Hellenistik devir sonuna ve Roma devrine ait pişmiş toprak kap parçaları toplanmıştır.

Topraktepe Höyüğü: Kadirli ilçesi Yalnızdut köyünde, Yalnızdut ve Aşağıbozkuyu köyleri arasındaki ovada, su kanalının doğusunda, Taşlı Höyük l'in kuzeybatısında konumlu Topraktepe Höyüğü (env. no: N36.A9.50) Vahapoğlu Çiftliği arazisi içindedir. Höyük 2004 yılında petrol boru hattı (Bakû-Tiflis-Ceyhan Boru Hattı) çalışmaları sırasında tescillenmiştir⁴. Höyükte Son Kalkolitik, İlk Tunç çağları ve Roma devrine ait kap parçaları bulunmuştur. Ayrıca, höyük tepesinde konumlu bulunan Vahapoğlu Çiftliğine ait boş çiftlik evinin ağılında ahşap direklere kaide görevi gören Korint sütun başlıkları belgelenmiştir.

Yolaşan Höyük: Kadirli ilçesi Kerimli köyü Aşağı Mahallesinde, Kızılhöyük ile Nal Höyük arasında bulunan Yolaşan Höyüğü (env. no: N35.A9.3/ lev. 4: res. 30) tam üzerinde, Kerimli köyünden Kızılhöyük yanından geçerek gelen yol vardır. İyice düzlenmiş höyük arazisinde yoğun tarım faaliyeti yapılmaktadır.

Tescilini talep etmediğimiz höyükte Son Kalkolitik, İlk Tunç ve Demir çağlarına ait nitelikli çanak çömlek parçaları bulunmuştur.

Nekropoller ve kutsal alanlar

Bölgede, ana kayaya oyulmuş trapez ağızlı çok sayıda mezarın toplandığı yerler antik nekropoller olarak belirmektedir. Hollice Tepe, Mağaralı Tepe, Gâvurköy Tepe ve Semailhöyük Tepe 2006 yılında tespit ettiğimiz antik mezarlıklardır.

Mağaralı Tepe: Merkez ilçeye bağlı Kırmıtlı köyü yakınındaki Kırmıtlı Höyüğü (env. no: N36.A9.18) kuzeybatısındaki düz ovada konumlu Mağaralı Tepe (env. no: N36.A9. 41/ lev. 3: res. 17), doğu-batı doğrultulu ve iki sırtlı bir tepedir. Tepenin doğu sırtının doruğunda üç gözlü bir mağara ve sırt üstünde yuvarlak kuyu şeklinde, halen tilki yuvası olan, zamanında mezar ya da sarnıç olabilecek çukurlar bulunmaktadır. Batı sırtının batı ve güneybatı yamacını çevreleyen trapez ağızlı çok sayıda kaya mezar görülmüştür. Ayrıca batı sırtın doruğunda, dik kayaya oyulmuş kaya mezar; güneybatı eteğinde, beşik tonozlu ikiz mezar ve önündeki açıklıkta mozaikli alan bulunmuştur. 1 metrelik kısmı görülen mozaik beyaz, siyah ve kırmızı renkte yaklaşık 1 cm'lik taşlardan oluşan geometrik (dama motifli) desenlidir. Yalın geometrik desenine karşın iyi işçiliklidir. Tonozlu mezarları çevreleyen duvarın bu mozaikli alanı da kapsadığı ve mozaığın ölü gömme ile ilgili bu alanı süslediği düşünülebilir. Mağaralı Tepe, Prehistorik çağlardan başlayıp Orta Bizans dönemine kadar ölü gömme alanı olarak kullanılmış bir nekropol ve ölü gömme kültürü ile ilgili bir açık hava kutsal alan olmalıdır.

Hollice Tepe Nekropolü: Merkez ilçe Kırmacılı köyü Tülücüler Mahallesinde, Hollice Tepenin eteklerinde yerleşik nekropol alanında (env. no: N36.A9.40/ lev. 1: res. 8), özellikle tepenin batı kısmında bulunan mezarlar, köy evlerinin arka bahçelerine bitişik durumdadır. Ana kayaya oyulmuş, trapez ağızlı bu kaya mezarları, Bakû-Tiflis-Ceyhan Boru Hattı Projesi kazıları kapsamında araştırılan ovanın Adana il sınırları içinde kalan kesiminde bulunan Yüceören Nekropolü mezarları ile aynılık göstermektedir (Şenyurt et al. 2006: 29-127). Hollice Tepenin 1 km kadar kuzeybatısında, Damyeri mevkiinde, defineciler tarafından kazılarak temizlenmiş bulduğumuz Damyeri Kestel Mezarı/ Damyeri Kaya Mezarının (env. no: N36.A9.37) plan tipi Yüceören mezarları ile aynıdır. Yüceören Nekropolünde kazılan 16 mezarın hemen hemen tümü araştırmamızda saptadığımız mezarlar gibi kaya zemine oyulmuştur; birkaç basamakla ini-len dromos, trapez şekilli mezar ağızına ulaşmakta ve mezar içinde çoğunlukla orta sahnı üç taraftan mezar odacıklarıyla çevrelenen mezarların özelliğini göstermektedir.

Gâvurköy Nekropolü: Sumbas ilçesi Alibeyli köyü

Gâvurköy mevkiinde bulunan Gâvurköy Nekropolünde (env. no: N36.A9.52) diğer nekropollerde olduğu gibi trapez ağızlı kaya mezarı ve yuvarlak ağızlı kuyu mezarlar bulunmuştur. Ayrıca, mezar taşlarının yerleştirildiği oyuklara da rastlanmıştır.

Semalhöyük Tepe Nekropolü: Sumbas ilçesi Alibeyli köyünde, Gâvurköy Nekropolünün kuş uçuşu 500 metre güneyinde bulunan Semalhöyük Tepe (env. no: N36.A9.51) Kadirli Sumbas ilçeleri sınırında, ovanın bitip arazinin yükselmeye başladığı noktada bir höyükmüşçesine yükselen tepededir. Hiç çanak çömlek kırığı bulunamayan tepenin üzerinde, yöre halkının kuyu mezar olarak tanımladığı yuvarlak çukurlar ile özenle işlenmiş blok taşlarla örülü büyücek bir su havuzunu andıran, kare formunda bir başka çukur bulunmaktadır. Buranın bir nekropolden ziyade, tepenin hemen arkasında, kuzeyinde kalan Gâvurköy nekropolü ile ilintili bir açık hava kutsal alanı olması muhtemeldir.

Aleçik Kestel Mezarları: Merkez ilçe Kazmaca köyü Aleçik mevkiinde 164 m rakımda, Aleçik Tonozlu Yapısının (env. no: N36.A9.7/ bkz. s. 50) 10 m doğusunda saptanan, ana kayaya oyulmuş trapez ağızlı mezarlar tarafımızdan Aleçik Kestel Mezarları (env. no: N36.A9.55) olarak adlandırılmıştır.

Vayvaytaşı Tepesi Kuyu Mezarları: Merkez ilçenin Kırmacılı köyü Tülücüler Mahallesinde, Vayvaytaşı Tepesi Gözetleme Kulesinin (env. no: N36.A9.61) güney eteğinde, 262 metre rakımda 3 adet kuyu tipi mezar (env. no: N36.A9. 62) bulunmaktadır. Ana kayaya oyulan bu mezarların ağızları yuvarlaktır ve derinleştikçe genişleyen silindirik bir forma sahiptir. Mezarların üçünün de içi açılmış ve soyulmuştur.

Kale ve kuleler

Ovalık Kilikya bölgesi kaleleri çoğunlukla Toroslar'ın sarp kaya oluşumlu tepeleri üzerine konumludur. Özellikle, Amanos Dağlarına, "Kilikya Kapıları"na⁵ doğru giden ve oviden geçen yolu koruyan kaleler, etkileyici birer kartal yuvası görünümündedir. Bu kalelerin ve bu yol üstü gözetleme kulelerinin hemen tümü belgelenmiş ve çeşitli bilimsel çalışmalara konu olmuştur. Bununla birlikte, kesintisiz yerleşime sahne olan, çok sık el değiştiren ve uzun dönem Roma, Part, Pers, Bizans, Arap ve Haçlı ordularının sınır bölgesi ve savaş alanı olan bir bölgede bulunan bu kaleler, tarih boyunca çeşitli dönemlerde imar ve onarım gördüklerinden, her döneme ait kültürel bir damga taşımaktadırlar ve bu nedenle her birini ilk inşa eden kültürü tanımlamak akademisyenler için oldukça güçtür (Müller-Wiener 1966; Hellenkemper 1976; Edwards 1987; Hild ve Hellenkemper 1990).

Vayvaytaşı Tepesi Gözetleme Kulesi (env. no: N36.A9.61/ lev. 5: res. 33-34) Merkez ilçe Kırmacılı köyü Tülücüler Mahallesinin 2 km kuzeybatısında, 321 metre rakımlı Vayvaytaşı Tepesinde bulunmaktadır. Tepede kurduvar tekniğinde yapı duvarları

defineci kazıları ile ortaya çıkmış durumdadır. Defineci çukurlarında bulunan çanak çömlek kırıkları Roma devrine tarihlidir. Vayvaytaşı Tepesi Gözetleme Kulesi, Hemite Kale ile Bodrum Kaleyı görmektedir. Doruktaki yerleşim alanının küçüklüğü, bu yapının bir kale değil gözetleme ve haberleşme kulesi olduğunu göstermektedir. Kulenin doğu kısmında 2 bölmeli bir yapının duvar kalıntıları gözlenmektedir.

Karaburç: Hasanbeyli ilçesi merkezinde 752 metre rakımda konumlu Karaburç (env. no: N37.A9.2) neredeyse tümünden yıkılmış, sadece 3 metre yüksekliğe sahip tek bir duvarı ayakta kalmıştır. Evlerle çevrili olan burç duvarı ancak uzaktan ayırt edilebilmektedir. Robert W. Edwards, yapıyı küçük bir gözetleme kulesi olarak tanımlamaktadır (Hild ve Hellenkemper 1990: 409; Edwards 1987: 147).

Savranda Kalesi: Hasanbeyli ilçesi Kalecik köyü arazisinde 652 metre rakımda konumlu Savranda Kalesi (env. no: N36.A9.57/ lev. 3: res. 21) yuvarlak planlı 12 adet burcu ve 8 metre yüksekliğindeki sur duvarları ile son derece sağlam ayakta durmaktadır. Kaleye her iki yanı iki yuvarlak kuleli ana kapıdan girilmektedir. Kalecik Baraj Gölüne hâkim manzarası ve konumlu olduğu tepe üstünde görüntüsü mükemmeldir (Hild ve Hellenkemper 1990: 396; Edwards 1987: 216-220).

Karafrenk Kalesi: Hasanbeyli ilçesi Uğurlu mahallesi 1180 metre rakımda konumlu bulunan Karafrenk Kalesi (env. no: N37.A9.3/ lev. 2: res. 12) 10.70 x 11 metre ölçülerinde kare planlıdır. Her bir köşesinde birer yuvarlak burcu bulunan kalenin batıya bakan kapısı da bir çift yuvarlak burç ile korunmaktadır (Hild ve Hellenkemper 1990: 289; Edwards 1987: 155). Kalenin plan tipinin Bizans ve Arap sınır kalelerini anırttığını ifade eden Robert W. Edwards yapının Arap kaynaklarında geçen al-Kanisha as-Sawda olabileceğini belirtmektedir. Kale içine vaktiyle yapılan köy evi betonarme olarak genişletilmişse de kullanılmamaktadır. Kalenin kuzey duvarı kısmen çökmüştür, diğer kısımlarda da statik sorunu bulunmaktadır. Kale duvarlarının acilen onarımı gerekmektedir.

Kalealtı Kalesi: Kadirli ilçesi Koçlu köyü Çimcik Mahallesi Kocalar (Kale) mevkiinde, 523 metre rakımlı bir tepe üzerinde konumlu bulunan 25 x 35 metre ebadındaki Kalealtı Kalesinin (env. no: M36.A9.2/ lev. 2: res. 10) duvarları 8 metre yüksekliğindedir. İç giriş kapısı ve ikâmet edilen ana burcu (donjon) sağlam ayakta duran kalenin içinde bir de kilise bulunmaktadır (Alkım 1959: 63: harita 3).

Toprakkale: Toprakkale ilçesinde, D-400 ve D-817 karayollarının kavşağında, 65 metre rakımda, bir Tunç Çağı höyüğü üstünde konumlu Toprakkale (env. no: N36.A9.56/ lev. 4: res. 29), yaklaşık 105 x 65 metre boyutlarındaki bir iç kale ve onu çevreleyen bir dış kaleden oluşmaktadır. Duvarları bazalt blok taşlarla örülük kalenin, iç kale ve dış kale olarak düzenlenmiş

olması, dış kale surlarında beşgen burçların varlığı bir Bizans yapısına işaret etmekteyse de kalenin ilk yapıldığı tarih kesin değildir. Toprakkale, "Kilikya Kapıları"ndan geçerek İç Anadolu'yu Çukurova'ya bağlayan anayol üzerinde kurulmuş olduğundan, bölgeye ilişkin tarihi kaynakların çoğunda adına rastlanır. Kalenin, ilk olarak 786 yılında Abbasi Halifesi Harun Reşit zamanında yapılmış ve sonra Bizans ve Memlûklar zamanında esaslı değişikliklere maruz kalmış olması mümkündür.

Bodrum Kale: Merkez ilçeye bağlı Kesmeburun köyünde, Hierapolis Kastabala antik kenti sınırları içinde, sütunlu caddenin kuzeyinde, 207 metre rakımda yer alan Bodrum Kale (env. no: N36.A9.60) yaklaşık 35 metre yüksekliğindeki bir kaya kütesinin üzerinde konumlandır (Hild 1990: 293; Edwards 1987: 137).

Hemite Kale: Merkez ilçeye bağlı Gökçedam köyünde, yaklaşık 70 metre yüksekliğinde bir kaya kütesi üzerinde, 79 metre rakımda konumlu Hemite Kalenin (env. no: N36.A9.58) duvarları ve içindeki yapılar kısmen yıkık durumdadır, kuzeydoğu burcu üstünde yer alan balkonlu konut kısmı ise ayakta durmaktadır (Edwards 1987: 123).

Antik yol

Kalealtı Yolu/ Antik Göksun Yolu: Kadirli ilçesine bağlı Koçlu köyünün Çimcik Mahallesinde, Kadirli ilçesinden kuzeydoğuya yönelen ve Kalealtı Kalesi yakınından geçip kuzeye doğru devam eden Kalealtı Yolu/ Antik Göksun Yolu (env. no: N36.A9.4), Savrun Çayının bir kolunu bir köprü ile aşır kuzeybatıya yönelir. Bu yol Bahadır Alkım tarafından bölgede yapılan araştırmalar⁶ sonucu hazırlanan haritada 5 no'lu yol olarak gösterilmiştir (Alkım 1959: 63). Bugün kullanılmayan yol çok iyi korunagelmıştır, ancak yolun Savrun Çayı üzerinden geçişini sağlayan köprü yıkılmış, kullanılmaz durumdadır.

Su sistemi

Nergis Su Havuzu: Merkez ilçeye bağlı Kazmaca köyünün Nergis Mahallesinde, mahallenin 159 m rakımlı batı sırtındaki iki adet su havuzundan Veli Lokoğlu tarlasından bulunan Nergis Su Havuzu (env. no: N36.A9.43) belgelenmiştir. 4.85 x 5.00 m ebadındaki havuz, işlenmiş kesme taşlarla 0.85 - 1.00 m kalınlığında duvar örgülü ve kare şekillidir. Nergis Suyolundan (env. no: N36.A9.29) sifonlarla alınan su, bu sırttaki iki havuzdan ve pişmiş toprak künklerle oluşturulan kapalı su sisteminden geçirilerek Hierapolis Kastabala antik kentinin doğu çıkışındaki su taksim yerine ulaştırılmış olmalıdır. Havuzun ağız köylüler tarafından doldurulmuştur.

Kaya kabartması

Hemite Hitit Kabartması: Merkez ilçeye bağlı Gökçedam köyünde bulunan kabartma, ilk defa Karatepe kazı ekibi tarafından tespit edilmiş ve Hemite Hitit

Kabartması (env. no: N36.A9.59) Karatepe kazı başkanı Bossert tarafından yayınlanmıştır (Bossert 1950: 122-125). Günümüze iyi durumda kalmış olan kaya kabartmasının önünde Devlet Su İşleri tarafından açılan su kanalı bulunmaktadır.

İşlikler

Aleçik Üzüm İşliği: Merkez ilçeye bağlı Kazmaca köyünün Aleçik mevkiinde, asfalt yolun güneyinde 171 m rakımda bulunan Aleçik Üzüm İşliği (env. no: N36.A9.53/ lev. 1: res. 3) sıra akıtma hazneli ve birkaç gözlüdür. Şıranın toplandığı, kayaya oyulmuş hazne kaçak kazı sonucu ortaya çıkmış durumdadır.

Aleçik Zeytinyağı İşliği: Aleçik Üzüm İşliğinin 300 metre güneydoğusunda Aleçik mevkiinde bulunan göletin yakınında, 159 metre rakımda, büyük bir çam ağacının dibinde bulunan Aleçik Zeytinyağı İşliğinin (env. no: N36.A9.54) bir duvarı kaçak kazı sonucu ortaya çıkmış durumdadır. Bu duvara ait tek halkalı kurdele bezekli bir pişmiş toprak levha bulunmuştur. Bu levha, bölgede bugüne değin bulunmuş dalga desenli duvar örgü kiremitlerinden boyut ve bezeme açısından farklılık göstermektedir.

Üçharnup Üzüm İşliği: Merkez ilçeye bağlı Kırmacılı köyünün Tülücüler Mahallesi kuzeyinde, Damyeri mevkiinin 500 metre kuzeydoğusundaki Üçharnup mevkiinde 190 metre rakımda, Üçharnup Üzüm İşliğinin (env. no: N36.A9.38) ana kayaya oyulmuş büyük dikdörtgen bir teknesi ve doğu kenarında yine ana kayaya oyulmuş yuvarlak bir haznesi bulunmaktadır. Bu hazneye sıra akmasını sağlayan bir oluk da gözlenmiştir.

Vayvaytaşı Tepesi Zeytinyağı İşliği: Merkez ilçeye bağlı Kırmacılı köyünün Tülücüler Mahallesi kuzeybatısındaki Vayvaytaşı Tepesinin güneydoğu eteğinde, 192 metre rakımda bir zeytinyağı işliği (env. no: N36.A9. 36) saptanmıştır. Ana kaya üzerinde saptanan bir oyuntu, işliğe ait yuvarlak zeytinyağı taşının yerleştirilebileceği boyuttadır ayrıca yine ana kayaya oyulmuş bir de yağ akıtma oluğu bulunmaktadır.

Mozaikli yapılar

Yanıkışla Mozaikli Alanı: Hasanbeyli ilçesi Yanıkışla köyü Yalangoz mevkiinde 2004 yılında tescil edilmiş olan Yanıkışla mozaığının bir bazilikaya (env. no: N37.A9.1/ lev. 5: res. 31) ait olduğu ve yapının apsisinde derin bir kaçak kazı çukuru açıldığı, mozaığın en az üç kısımdan kaçak kazı çukurlarıyla parçalandığı ve art arda dizilmiş olarak yürüyen hayvan figürlerinin betimlendiği mozaik panonun 4 metrelik kısmının itina ile kesilip çıkartılmış olduğu gözlemlenmiştir.

Mağaralı Tepe: Merkez ilçeye bağlı Tecirli Beldesinde Kırmıtlı köyünün kuzeybatısındaki Mağaralı Tepe (env. no: N36.A9.41) saptadığımız mozaikli alan için bkz. s. 66.

Kale-saray

Örenşehir: Merkez ilçeye bağlı Alahanlı köyünün 2 km kuzeyinde, Yaveriye köyü sınırları içinde yer alan Örenşehir (env. no: N36.A9.42), pafta 16 parsel 1474'te, D-400 karayolunun yaklaşık 1 km kuzeyinde, ovada, 80 m rakımda konumlanmıştır. Araziye kuzey-güney doğrultusunda oturan, kareye yakın planlı yapı yaklaşık 200 x 250 m boyutlarındadır. Yapının bulunduğu alan, komşu tarlalardan 1.20 m yükseklikte olup 1 metre genişliğinde moloztaş ve Horasan harcı örgülü duvarlarla çevrilidir. Yapının kuzeydoğu burcunun ayakta kalan duvarlarının yüksekliği yaklaşık 2 metre kadardır.

Alanda bulunan, aralarında az sayıda sırsız pişmiş toprak çömlek kırığı da göze çarpan kap parçalarının çoğunluğu sırlı boyalı seramiklere aittir. Bu seramik parçalarının bir kısmının 12. ve 13. yüzyıla tarihlenen yerel yapımlar ve Port Simeon üretimi, *sgraffito* tekniğinde yeşil sırlı Bizans seramikleri olduğu, diğer kısmının ise sırsız ve yeşil sırlı - sarı boyalı vb. gibi ayırt edici özelliklere sahip Erken İslam seramikleri olduğu görülmüştür.

2006 yılında yapılan jeofizik çalışması, "total station" ile yapılan arazi ölçümünü ve coğrafik konumlandırma bilgilerini desteklemiş ve duvarların toprak altında kalan uzantısını ve kalınlığını belgelemiştir (Kara ve Öztürk 2006: 1).

1960-1980'li yıllarda yöre gençlerinin ve definecilerin ilgisini çeken ve yörede Ortaçağ yapısı olarak bilinen bu yapı ilk kez 1890 yılında R. Heberdey ve A. Wilhelm tarafından bir Roma lejyon istasyonu (*castrum*) olarak tanımlanmış (Heberdey ve Wilhelm 1896: 24); F. Hild ise buranın İlk Bizans dönemine ait bir askeri tesis olabileceğini düşünmüştür (Hild ve Hellenkemper 1990: 252). Seramiklerin ön incelemesi, yapının plan analogileri, Doğu Kilikya'nın Ortaçağ'ın başlarına ilişkin tarihi ve bu dönemde bölgede yaşamış medeniyetlerin coğrafi, stratejik, askeri imar faaliyetleri göz önüne alındığında bu yapının Erken İslam mimarisini yansıtan bir Emevi kale-sarayı olması muhtemeldir.

Antik yerleşim

Araştırmamız sırasında, Kadırlı ilçesi Koçlu köyü Gölyeri mevkiinde 811 metre rakımda, köy muhtarının arazisinde pişmiş toprak kap parçaları bulunduğumuz alan, bir antik yerleşim (Gölyeri Antik Yerleşimi) olarak M36.A9.1 envanter numarası ile veritabanına kaydedilmiştir. Burada varlığından bahsedilen duvar örgüleri ve diğer tüm bulgular, dozerle yapılan yol çalışması esnasında yok olmuştur.

KAÇAK KAZI / TAHRİBAT

Bölgede bulunan höyüklerin hemen tümü, yıllar içinde birçok kere kazılmış olmasına karşın, yakın zamanda açıldığı anlaşılan kaçak kazı çukurlarının bu-

yüklüğü ve pervasızlığı ürkütücü boyuttadır. Telkovan Höyükte 2005 yılında yaptığımız çalışmada (bkz. s. 51), höyüğün kuzey eteğinde, kepçe ile girilerek iki ayrı büyük çukur açıldığı gözlemlenmişti. Bu çukurlardan bulduğumuz pişmiş toprak Hellenistik devir figürinleri, Osmaniye'de yaptığımız arkeolojik yüzey araştırması sırasında bulduğumuz ilk ve tek örneklerdi ve Adana Arkeoloji Müzesine envanterlik eser olarak teslim edilmişti. 2006 yılı yaz aylarında yine aynı höyükte belgelediğimiz kaçak kazı faaliyeti ise tarifi mümkün olmayan hunharlıktadır; höyüğün tepesinde 2 metre genişlikte, yaklaşık 20 metre derinlikte bir kuyu kazılarak adeta bir krater oluşturulmuştur. Kaçak kazı öyle derine inmiştir ki, volkanik formasyondan oluşan ana kaya bile oyulmuş ve defineciler dışarı kahverengi volkanik toprak atmışlardır. Aynı şekilde, tescilli olan ve güvenlik altına alınmış bulunan Yanıkışla Mozaikinin (bkz. s. 51) uzun dikdörtgen panosunun 4 metrelik kısmı defineciler tarafından özenle kesilip götürüldüğü için artık yerinde yoktur.

TURİZM POTANSİYELİ

Bir kale-saray olarak tanımlanan Örenşehir (bkz. s. 52) Ortaçağ'ın başlarına ait bir yapıdır. D-400 karayolunun yakınında oluşu, bu kale-sarayı turistik turlar için son derece kolay ulaşılabilen önemli bir uğrak noktası haline getirmektedir. Yapının kazı ve restorasyon çalışmaları ile ortaya çıkarılması gerekmektedir. Öte yandan Savranda Kalesi, yine D-400 karayolunun güneyinde, hemen yakınında bulunmaktadır. Son derece sağlam sur duvarları ile dikkat çeken bu yapı da özenli bir temizlik ve restorasyon çalışmasına ihtiyaç duymaktadır. Bugüne değin onarılarak iç ve dış turizme kazandırılmamış olması şaşırtıcıdır.

2006 yılındaki çalışmamız sırasında belgelediğimiz bu iki yapı, diğer yapı ve yerleşimlerle (Hierapolis Kastabala antik kenti, Babaoğlan Kalesi ve Karatepe Hitit Yazlık Sarayı) aynı şekilde turistik uğrak noktaları olarak rahatlıkla değerlendirilebilecek durumdadırlar.

SONUÇ

2006 yaz aylarında 40 günlük bir çalışma ile yürüttüğümüz Osmaniye İli Arkeolojik Kültür Varlıkları Envanter Projesi son derece verimli geçmiş, uzun dönemde değerlendirilebilecek bol malzeme vermiştir. 2005 ve 2006 yıllarında Osmaniye'nin Düziçi, Hasanebeyli, Kadırlı, Sumbas ilçelerinde ve Merkez ilçesindeki çalışmalar 2007 yılında da sürdürülerek, kalan eksikler tamamlanacak, Bahçe ve Toprakale ilçelerinin envanter amaçlı olarak taranmasına başlanacaktır. Ayrıca, belgelenen ve bilgileri güncellenen arkeolojik varlıkların tescilli olmayanlarının birer arkeolojik kültür varlığı olarak tescil edilmesi çalışmalarına ağırlık verilecektir.

NOTLAR

1. Osmaniye İli Arkeolojik Kültür Varlıkları Envanter Projesinin (TÜBA-TÜKSEK proje no: A9) 2005 yılı çalışmaları için bkz. s. 47 vd.
2. Seton-Williams'ın araştırmasında Şemsi ve Mustafa-lı höyükleri, Şamşin ve Mustafa Ali'nin Höyüğü olarak adlandırılmaktadır.
3. Araştırmamız sırasında Tozlu köyünde, 3 Nisan 1986 tarihinde 41/2172 tescil numarasıyla ve İspir Höyük adıyla kayıtlı höyüğün özelliklerine sahip başka bir höyük bulunmamıştır. Bu nedenle, bu höyüğün 1986 yılında tescillenmiş İspir Höyük olduğunu düşünmekteyiz.
4. 603 ada 18 parselde bulunan Topraktepe Höyüğü için, Adana Kültür Varlıklarını Koruma Kurulunca 30

Eylül 2004 tarihinde, 111 numara ile tescil kaydı düzenlenmiş ve höyük I. ve III. derece arkeolojik "sit" alanı ilan edilmiştir.

5. Kilikia Kapılarından Amanos Dağları üzerinde bulunan ikisi Aslanlıbel Kapısı ve Belen Geçidi.
6. Uluğ Bahadır Alkım, 1947 yılından başlayarak Antitoros Dağlarının güneybatı bölgesinde arkeolojik araştırmalar yapmış; Anadolu'nun bu kesimindeki tarihi yol şebekesini incelemiştir; Karatepe'nin kuzey ve güney ile olan ilişkisini saptamak ve Karatepe'nin çağdaşı başka ören yerlerinin mevcut olup olmadığını öğrenmek amacıyla kimi zaman Karatepe kazı kurulu üyeleri ile daha sonraları da yalnız olarak araştırmalar yapmıştır.

KISALTMALAR

AS *Anatolian Studies*. Journal of the British Institute of Archaeology at Ankara. London.

Belleten *Belleten*. Türk Tarih Kurumu. Ankara.

TIB *Tabula Imperii Byzantini*. Österreichischen Akademie der Wissenschaften. Vienna.

KAYNAKÇA

ALKİM, U. Bahadır

1959 "Güney-batı Antitoros Bölgesinde Eski Bir Yol Şebekesi" *Belleten* XXIII/89: 59-76.

BOSSERT, Th. Helmuth

1950 "Reisen in Kilikien", *Orientalia* 19: 122-125, res. 10.

BOSSERT, Th. Helmuth, U. Bahadır ALKİM ve Halet ÇAMBEL

1947 *Karatepe, Kadırlı ve Dolayları. İkinci Ön Rapor*. (İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Eski Anasaya Kültürlerini Araştırma Enstitüsü Yayınlar 3). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi.

EDWARDS, Robert W.

1987 *The fortifications of Armenian Cilicia*. Washington D.C.: Dumbarton Oaks Research Library and Collection.

HEBERDEY Rudolf ve Adolf WILHELM

1896 *Reisen in Kilikien. Ausgeführt 1891 und 1892 im Auftrage der kaiserlichen Akademie der Wissenschaften*. (Denkschriften der Kaiserlichen Akademie der Wissenschaften in Wien, Philosophisch-historische Klasse 44.6). Vienna, Österreichische Akademie der Wissenschaften.

HELLENKEMPER, Hansgerd

1976 *Burgen der Kreuzritterzeit in der Grafschaft Edessa und im Königreich Kleinarmenien: Studien zur Historische Siedlungsgeographie Südost-Kleinasi-*

ens. (Geographica Historica 1). Bonn.

HILD, Friedrich, Hansgerd HELLENKEMPER

1990 *Kilikien und Isaurien*. (Österreichischen Akademie der Wissenschaften, Philosophisch-historische Klasse, Denkschriften 215; TIB 5). Vienna.

KARA, Veli ve Cemile ÖZTÜRK

2006 "Osmaniye ili Örenşehir mevkiinde 2006 yılında yapılan jeofizik çalışması raporu". (yayınlanmamış rapor: TÜBA-TÜKSEK proje no: A9, Türkiye Bilimler Akademisi, İstanbul)

MÜLLER-WIENER, Wolfgang

1966 *Castles of the Crusaders*. New York: McGraw-Hill.

SETON-WILLIAMS, M.V

1954 "Cilician Survey" *AS* 4: 121-174.

ŞENYURT, S. Yücel, Atakan AKÇAY ve Yalçın KAMIŞ

2006 *Yüceören. Doğu Ovalık Kilikya'da Bir Hellenistik - Roma Nekropolü/ Yüceören. A Hellenistic and Roman Necropolis in Eastern Cilicia Pedias*. (Gazi Üniversitesi Arkeolojik Çevre Değerleri Araştırma Merkezi, Bakü-Tiflis-Ceyhan Ham Petrol Boru Hatı Projesi Arkeolojik Kurtarma Kazıları 1 / Gazi University Research Centre for Archaeology, Bakü-Tbilisi-Ceyhan Crude Oil Pipeline Project Publications of Archaeological Salvage Excavations 1). Ankara. Gazi Üniversitesi Arkeolojik Çevre Değerleri Araştırma Merkezi.

EK 1: OSMANİYE İLİ ARKEOLOJİK KÜLTÜR VARLIKLARI ENVANTERİ 2006

Env. no.	Adı	İlçesi	Köyü	Mevkii	Türü
N36.A9.61	Vayvaytaşı Tepesi Gözetleme Kulesi	Merkez	Kırmacılı	Tülücüler Mahallesi, Vayvaytaşı Tepesi	askeri tesis
N36.A9.62	Vayvaytaşı Tepesi Kuyu Mezarları	Merkez	Kırmacılı	Tülücüler Mahallesi, Vayvaytaşı Tepesi altı	kaya mezarı
N36.A9.36	Vayvaytaşı Tepesi Zeytinyağı İşliği	Merkez	Kırmacılı	Tülücüler Mahallesi, Vayvaytaşı Tepesi güneydoğu eteği	işlik
N36.A9.37	Damyeri Kestel Mezarı	Merkez	Kırmacılı	Tülücüler Mahallesi, Damyeri mevkii	kaya mezarı
N36.A9.38	Üçharnup Üzüm İşliği	Merkez	Kırmacılı	Tülücüler Mahallesi, Üçharnup mevkii	işlik
N36.A9.39	Çatal Höyük	Kadirli	Karabacak		höyük
N36.A9.40	Hollice Tepe Nekropolü	Merkez	Kırmacılı	Tülücüler Mahallesi, Hollice Tepe	kaya mezarı
N35.A9.1	Karahöyük	Kadirli	Kerimli		höyük
N35.A9.2	Kızılhöyük	Kadirli	Kerimli	Kızılhöyük mevkii	höyük
N35.A9.3	Yolaşan Höyük	Kadirli	Kerimli	Aşağı Mahalle, Yolaşan Höyük mevkii	höyük
N35.A9.4	Nal Höyük	Kadirli	Kerimli	Afşar Çiftliği karşısı, Nalhöyük mevkii	höyük
N35.A9.5	Akçasaz Höyük	Kadirli	Kerimli	Yeşilyurt mevkii	höyük
N35.A9.6	Tevekli Höyük	Kadirli	Kerimli	Teveklühöyük Mahallesi	höyük
N35.A9.7	Tepesidelik Höyük	Kadirli	Kerimli	Tepesidelik mevkii	höyük
N36.A9.41	Mağaralı Tepe	Merkez	Kırmıtlı		nekropol
N36.A9.42	Örenşehir	Merkez	Alahanlı	Örenşehir mevkii	askeri tesis
N36.A9.43	Nergis Su Havuzu	Merkez	Kazmaca	Nergis Mahallesi, Veli Lokoğlu tarlası	su yapıları
N36.A9.44	Taşlı Höyük 1	Kadirli	Yukarıbozkuyu		höyük
N35.A9.8	Hünnaplı Höyük	Kadirli	Hacıhaliloğlu	Hünnaplı Höyük mevkii	höyük
N35.A9.9	Narlı Höyük	Sumbas	Kızılömerli		höyük
N35.A9.10	Mustafalı Höyüğü	Sumbas	Küçükçınar		höyük
N36.A9.45	Hindaplı Höyük	Sumbas	Reşadiye		höyük
N36.A9.46	Kızılömerli Höyüğü	Sumbas	Kızılömerli		höyük
N36.A9.47	Taşçık Höyük	Kadirli	Azaplı		höyük
N36.A9.48	Azaplı Höyük	Kadirli	Azaplı		höyük
N36.A9.49	Aygır Höyük	Kadirli	Azaplı		höyük
N35.A9.11	Taşlı Höyük 2	Sumbas	Karaömerli		höyük
N35.A9.12	Devletsiz Höyük	Kadirli	Aşağıçayanlı	Binbaşının Çiftliği	höyük
N35.A9.13	Çıyanlı Höyük	Kadirli	Aşağıçayanlı	Kaşıkulak mevkii	höyük
N35.A9.14	Taşlı Höyük 3	Kadirli	Tozlu		höyük
N36.A9.50	Topraktepe Höyüğü	Kadirli		Vahapoğlu Çiftliği	höyük
N36.A9.51	Semaihöyük Tepe Nekropolü	Sumbas	Alibey		nekropol
N36.A9.52	Gâvurköy Nekropolü	Sumbas	Alibeyli	Gâvurköy mevkii	nekropol
N36.A9.53	Aleçik Üzüm İşliği	Merkez	Kazmaca	Aleçik	işlik
N36.A9.54	Aleçik Zeytinyağı İşliği	Merkez	Kazmaca	Aleçik mevkii	işlik
N36.A9.55	Aleçik Kestel Mezarları	Merkez	Kazmaca		kaya mezarı
N36.A9.56	Toprakkale	Toprakkale			kale
N37.A9.1	Yanıkışla Mozaikli Alanı	Hasanbeyli	Yanıkışla	Yalangoz mevkii	bazilika
N37.A9.2	Karaburç	Hasanbeyli			kale
N37.A9.3	Karafrenk Kalesi	Hasanbeyli		Uğurlu Mahallesi	kale
N36.A9.57	Savranda Kalesi	Hasanbeyli	Kalecik		kale
M36.A9.1	Gölyeri Antik Yerleşimi	Kadirli	Koçlu	Gölyeri mevkii	sığ yerleşim
M36.A9.2	Kalealtı Kalesi	Kadirli	Koçlu	Çimcik Mahallesi Kocalar mevkii / Kale mevkii	kale
M36.A9.3	Kalealtı Zeytinyağı İşliği	Kadirli	Koçlu	Kalealtı mevkii	işlik
M36.A9.4	Antik Göksun Yolu	Kadirli	Koçlu		antik yol
N36.A9.58	Hemite Kale	Merkez	Gökçedam		kale
N36.A9.59	Hemite Hitit Kabartması	Merkez	Gökçedam		kaya resmi
N36.A9.60	Bodrum Kale	Merkez	Kesmeburun		

Levha 1

Res. 1. Tesviye edilerek iyice düzletilmiş olan Çıyanlı Höyük (env. no: N35.A9.13), Kadirli ilçesi Aşağıçayanlı köyü.

Res. 2. Üzeri tesviye edilerek tarım alanına dönüştürülen Akçasaz Höyük (env. no: N35.A9.5) Kadirli ilçesi Kerimli köyü.

Res. 3. Birkaç gözlü şıra akıtma haznesi halen mevcut Aleçik Üzüm İşliği (env. no: N36.A9.53), Merkez ilçe Kazmaca köyü.

Res. 4. Büyük ölçüde tesviye edilmiş, üzerinde tarım yapılmakta olan Aygır Höyük (env. no: N36.A9.49) Kadirli ilçesi Azaplı köyü.

Res. 5. Üzerinde tarım yapılmakta olan Azaplı Höyük (env. no: N36.A9.48) Kadirli ilçesi Azaplı köyü.

Res. 6. Binbaşının Çiftliğine ait arazide bulunan Devletsiz Höyük (env. no: N35.A9.12), Kadirli ilçesi, Aşağıçayanlı köyü.

Res. 7. Son derece yayvan formlu Hindaplı Höyük (env. no: N36.A9.45), Sumbas ilçesi Reşadiye köyü.

Res. 8. Hollice Tepe Nekropolündeki (env. no: N36.A9.40) mezarlardan biri. Merkez ilçe Kırmacılı köyü, Tülücüler Mahallesi.

Res. 9. Konik formunu koruyan Hinnaplı Höyük (env. no: N35.A9.8), Kadırlı ilçesinde Hacıhaliloğlu köyü ile Kerimli köyü arasında.

Res. 10. 523 metre rakımlı bir tepe üzerinde bulunan Kalealtı Kalesi (env. no: M36.A9.2), Kadırlı İlçesi Koçlu köyü.

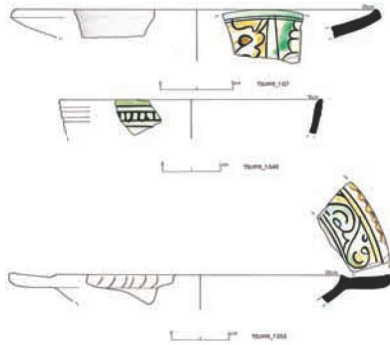
Res.11. Hasanbeyli ilçe merkezinde 752 metre rakımda, evlerle çevrili Karaburç (env. no: N37.A9.2).

Res.12. Arap kaynaklarında geçen al-Kanisha as-Sawda olduğu sanılan Karafrenk Kalesi (env. no: N37.A9.3) Hasanbeyli ilçesi Uğurlu Mahallesi.

Res.13. Karahöyük (env. no: N35.A9.1) Kadırlı ilçesi Kerimli köyü.

Şek. 1. Taşlı Höyük 1'de (env. no: N36.A9.44) bulunan kap parçaları.

Res.15. Üzerinde, halen kullanılan bir mezarlığın bulunduğu Kızılömerli Höyüğü (env. no: N36.A9.46) Sumbas ilçesi Kızılömerli köyü.

Levha 3

Res.16. Batı kenarından yol geçen Kızılhöyük (env. no: N35.A9.2), Kadirli ilçesi Kerimli köyü.

Res.17. Doğu sırtının doruğunda üç ağızlı bir mağara bulunan Mağaralı Tepede (env. no: N36.A9. 41) çok sayıda kaya mezarının saptandığı nekropol, Merkez ilçe.

Res.18. Büyük ölçüde tesviye edilmiş Nal Höyük (env. no: N35.A9.4), Kadirli ilçesi Kerimli köyü.

Res.19. Konik formunu koruyan Mustafalı Höyüğü (env. no: N35.A9.10), Sumbas ilçesi Küçükçınar köyü.

Res.20. Çok fazla tesviye görmüş, yayvan formulu Narlı Höyük (env. no: N35.A9.9), Sumbas ilçesi Kızılömerli köyü.

Res.21. 652 metre rakımda yer alan son derece sağlam olarak günümüze kadar ayakta kalmış Savranda Kalesi (env. no: N36.A9.57), Hasanbeyli ilçesi Kalecik köyü.

Res.22. Merkez ilçenin, Örenşehir mevkiinde, Süleyman Demirel Üniversitesinden Yrd. Doç. Dr. Veli Kara başkanlığında, öğretim görevlisi Cemile Öztürk ve Jeofizik Mühendisliği öğrencilerinden oluşan bir ekip tarafından yapılan jeofizik çalışması burada Ortaçağ başlarına ait bir kale-saray yapısının varlığını ortaya koydu.

Res. 23. Yanından sulama kanalı geçen Taşçıkan Höyük (env. no: N36.A9.47), Kadırlı ilçesi Azaplı köyü.

Res. 24. Üzerinde tarım yapılmasına karşın konik formunu koruyan Taşlı Höyük 1 (env. no: N36.A9.47), Kadırlı ilçesi Yukarıbozkuyu köyü.

Res. 25. Taşlı Höyük 2 (env. no: N35.A9.11), Sumbas ilçesi Karaömerli köyü.

Res. 26. Taşlı Höyük 2'de (env. no: N35.A9.11) bulunan pişmiş toprak kap parçaları.

Res. 27. 1986 yılında İspir Höyük adıyla tescil edildiğini düşündüğümüz Taşlı Höyük 3 (env. no: N35.A9.14), Kadırlı ilçesi Tozlu köyü.

Res. 28. Yarı tünden tesviye edilen Tepesidelik Höyük (env. no: N35.A9.7), Kadırlı ilçesi Kerimli köyü.

Res. 29. Bir Tunç Çağı höyüğü üzerinde, 65 metre rakımda yer alan Toprakkale (env. no: N36.A9.56), Toprakkale ilçesi.

Res. 30. Kadırlı ilçesi Kerimli köyü Aşağı Mahallesi'nde Yolaşan Höyüğü'nün (env. no: N35.A9.3) tam üzerinden geçen köy yolu.

Res. 31. Hasanbeyli ilçesi Yanıkkışla köyü, Yalangoz mevkiinde bulunan ve bir bazilikaya (env. no: N37.A9.1) ait olduğu düşünülen zemin mozaiği.

Res.32. Yanıkkışla mozaiğinin bulunduğu yapıda ve mozaiikte tahribata yol açan kaçak kazı çukurlarından biri.

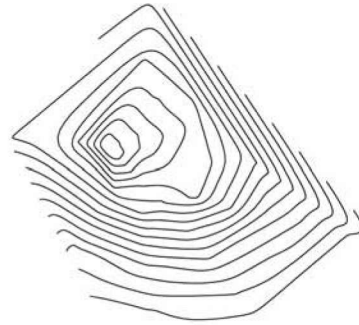
Res. 33. Merkez ilçe Kırmacılı köyü Tülüçüler Mahallesinde bulunan Vayvaytaşı Tepesi Gözetleme Kulesi (env. no: N36.A9.61).

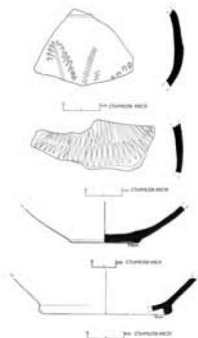
Res. 34. Vayvaytaşı Tepesi Gözetleme Kulesinin (env. no: N36.A9.61) defineci kazıları sonucu açığa çıkan duvarları.

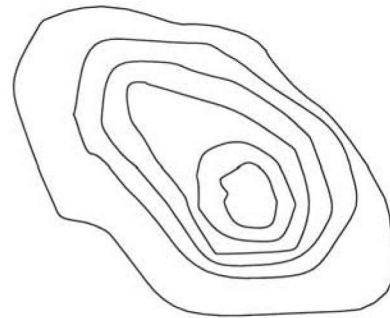
Şek. 2. Taşlı Höyük 2 yükselti eğrili çizimi. (env. no: N36.A9.89).

Şek. 3. Taşlı Höyük 2 güney cepheden görünüş. (env. no: N36.A9.89).

Şek. 4. Çatalhöyük'te bulunan kap parçaları. (env. no: N36.A9.68).

Şek. 5. Çatalhöyük yükselti eğrili çizimi. (env. no: N36.A9.68).